

raturi, a vendar je v tej satiri malo humorja. Sarkazem, ki podira, trga in grize, nas ravnotako malo zadovoljuje, kakor bolešno, eterično, slabotno nasmihanje in skrivnostno lascivno namigavanje. Detela ljubi tisti dovtip, ki se kar ukreše in posveti, da se ti zabliškne pred očmi in da se zasmeješ s tistim zdravim smehom, ki odvali kamen od srca in prežene oblake s čela.

Dobro je imeti takega pisatelja!

Dr. Evgen Lampe.

A. Aškerc: **Jadranski biseri.** Balade in romance slovenskih morskih ribičev. Str. 154. — Plovit pa je Aškerc in tudi priden! To se pravi: Njegova plodovitost je sad njegove pridnosti. On ne čaka pesniške inspiracije — ti časi so mu tudi že odveneli — ampak si je sam išče s tako vztrajnostjo, da se mu Muza ne more popolnoma ogniti in ga mora vsaj postrani pogledati. In on gre in napiše knjigo pesmi. Dobil je v tem neko posebno ročnost, da dela v množinah, ki so sicer neobičajne, in tudi tržišče za njegove izdelke mu je zvesto.

„Jadranski biseri“ so pridno nabrani in prijetno nas je iznenadilo, da to knjigo lahko mirno priporočamo zaradi vsebine. Marsikaj se bo dalo s pridom deklamirati tudi na kmetih; v baladah in romancih Antona Hribarja, ki jih po društvih radi deklamirajo, veje sicer toplejši dih, dikcija je globokejša, ton bolj naroden, a tudi „Jadranski biseri“ se bodo utegnili vzdržati poleg njih, vsaj nekateri, ki imajo kaj žarka in tona.

Aškerc je šel poezije iskat na morje. Iskal je v Pragi na shodu svobodomislecev, a tam je ni bilo. Pa je šel iskat poezije med ribiče, ki v lahнем čolnu trepetajo na morju, v mesečni noči nad brezdanjo globino — in tam je našel poezijo, lepo, veliko in vablivo. In česar več nima v prsih, ker njegovo svetovno naziranje je hladno, prazno, brez vonja kadil in mire brezsmrtnosti — to se mu je tam ponudilo bliščeče in ljubeznivo, pa je nabiral, izpiral, poskušal in obrušal — in je podal celo knjigo ribiških balad in romanc. Priden delavec na literarnem polju, trudoljuben ribič iz oceana tradicije!

Dobri prijatelji so mu pomagali, ki jim po vsej pravici izreka svojo hvaležnost, kajti z njihovo pomočjo je mnogo nalovil, da so se mu mreže trgale. Pa je tudi vse spravil, nič ni izbiral, bisere in školjke, ribice in pajke. Množina ga je premagala, in pridnost mu je bila v škodo. Veliko je lepega slišal od ribičev, in kar so mu oni pripovedovali v svoji prirodno lepi dialektični prozi, to je on prepisoval v visokoslovenske rimane stihe.

Pravljica je pri tem izgubila na poeziji, če je tudi pridobilo na rimi. In tako se je zgodilo, da je iz duš ribiških dvigal balade,

pa mečem jih v poetični svoj čoln,
ki kmalu bode jih do vrha poln.

Ko jih ne bi bil metal do vrha, ampak ko bi bil le nekatere pesniško v svoji duši preživel in druge pustil, bi bila knjiga boljša. A potem bi bil Aškerc pesnik, kar — v tej knjigi — ni...

Pač — nekaterikrat zazveni kakor poezija, a le mimogrede, n. pr.:

Teče v morje potok, teče,
Po skalovju žubori...

a pridejo vmes trde vezi, n. pr.:

Ni me več, nič več! Kako
britko je prestatiti biti! (Str. 59.)

Večina je pa čista proza, n. pr.:

Ubit je mnog bil naš rojak,
med njimi tudi neki Rak... (Str. 44.)

Zdajpazdaj omahne,
pade vznak v valove
ribič mrtev kak... (str. 55.)

„Stoj, ribič lakomni ti, stoj!“
zakliče nekdo zad... (Str. 144.)

Čimdalje več mrličev, ah,
mu vstaja iz grobov...
Rebulo zgrabi silen strah
in pobeži domov. (Str. 144.)

Škoda, da ni ta snov pesniško obdelana. Pa Aškerc je našel tu vsaj pravo pot, kjer se da dobiti bisero.

Pohujšanje v dolini šentflorijanski. Farsa v treh aktih. Spisal Ivan Cankar. Ljubljana 1907. Založil L. Schwentner. Str. 82. — Anglež Bernard Shaw je izdal knjigo o Ibsenu, v kateri hoče pokazati kvintesenco ibsenizma. Ibsen po njegovem mnenju ilustrira tezo, da je pravo suženjstvo sedanjih dni „robova čednostnim idealom“. Cankar si je prisvojil te Ibsenove nazore, samo da jih on ne ilustrira, ampak karikira. Ta njegova „čista“ umetnost prezira vse, kar je moralno; kdor hoče veljati za moralnega, ali kakor pravi Cankar, za krščanskega in rodoljubnega človeka, pa je hinavec, grd in vsega zasmehovanja vreden. To nam hoče dokazati tudi v tej fars, v kateri povzdiguje svojo umetnost na račun nezavednega občinstva, ki ploska, kadar je blamirano.

Rodoljubi v dolini šentflorijanski so pravi tipi pobeljenih grobov, vsi, kar jih je: Župan, županja, notar, ekspeditorica, cerkovnik... Umazana usta darcjeva so še najbolj poštena. Grdi, pohotni, nečedni ljudje, ki predstavljajo Cankarju konvencionalno zunanjo moralno, ki laže sebi in drugim, se razkrinkujejo kot hinavci, ki so slabši, kakor oni, ki odkrito in javno zaničujejo vsako moralno. Emancipacija od npravnosti, v kateri se koplje vagabund-umetnik, je Cankarjev evangelij. Bilo bi odveč, da bi razlagali razne mistične podrobnosti. Spravil je v igro tudi Mefistofela, ubogo paro, ki mora osramočen uiti, kajti rodoljubi šentflorijanski so taki hinavci, da se še hudiču studijo, in pri umetnosti, ki plava onkraj dobrega in zla, je tudi hudoba opeharjena. Frivolnega namigavanja je v igri vse polno, celo Salomin ples v mnogo bolj rafiniranih okoliščinah mora pomagati, a najbolj se nam upira konec, ko „rodoljubna“ družba, polna greha in hinavščine, ironično zapoje himno — svetemu Alojziju. Taka frivolnost mora odbiti s studom tudi Onega, ki je že varen modernih satanizmov. Cankar hoče s svojo predrznostjo imponirati in se norčuje iz onih, od katerih zahteva, da se mu klanjajo in poljubljajo noge njegovi malo oblečeni umetnosti. Mi pa nismo takih misli, in kakor radi priobčujemo vse dobro, tudi kar Cankar napiše, odklanjamo njegovo pohujšanje.

Dr. E. L.

Kobzar. Izbrane pesmi Tarasa Ševčenka z zgodovinskim pregledom Ukrajine in pesnikovim življenjepisom. Prevel Jos. Abram. Leposlovna knjižnica V. zvezek. Založila „Katoliška Bukvarna.“ Str. 228.